

Дата: 19.01.23

Клас: 4 – Б

Предмет: *Літературне читання*

Вчитель: Лисенко О. Б.

Тема: *Робота з дитячою книжкою. Мій улюблений український письменник. Чарівний світ природи у творах Григора Тютюнника. Григiр Тютюнник «Бушля».*

Мета: ознайомити учнів з біографією Григора Тютюнника, розширити уявлення про його творчість; вдосконалювати навички свідомого виразного читання; вчити аналізувати, співставляти прочитане; розвивати зв'язне мовлення, образне мислення; виховувати любов до природи, читацький смак.

Хід уроку

Користуйтеся презентацією під час опрацювання даної теми уроку .

1. Організаційний момент.

Приготуйте, будь ласка, все, що потрібно для уроку: підручник, зошит, ручку, олівці.

Старанно працюйте. Не забувайте робити хвилинки відпочинку та релаксації під час уроку.

2. Актуалізація опорних знань.

1) — *Що ви знаєте про цього письменника?*

— *Чому та кому він присвячував свої твори?*

— *Героями багатьох його творів є природа і дитина.*

2) Розучування лічилки.

**Летіла лелека,
Летіла здалека,
Та й сіла на хаті
Зірки рахувати.
Не їла, не спала,
Всю ніч рахувала,
А вдосвіта збилась,
Зоря покотилась,
Упала додолу
На піжмурці в колу.**

3) Робота над чистомовкою.

**Ила-ила-ила - хмара сонечко
закрила.**

Ім-ім-ім - прокотився грім.

Ощ-ощ-ощ - припустив дощ.

Ці-ці-ці - риби у ріці.

Ка-ка-ка - прилетіла лелека.

Щу-щу-щу - раді всі дощу.

3) Відгадування загадок.

**Має він важку роботу:
Ходить, бродить по болоту
І шукає жабенят
Для маленьких пташенят.
(.....)**

4) Інформація про птаха.

**Довгі ноги, довгий ніс,
По болоту ходить скрізь,
Хату на хаті має,
Жабам рахунок знає. (.....)**

**Лелека білий (лат.
Ciconia ciconia) — птах
родини лелекових, ряду
лелекоподібних.**

**Окрім науково прийнятої
назви, у цього птаха
безліч народних назв:
чорногуз, бусол, бусел,
бусько, бузько, бусьок,
бузьок, боцюн, боцян,
гайстер.**

5) Pozнайомтеся з легендою про лелеку.

**Є одна легенда, що Бог зібрав усіх
гадюк, вужів, отруйних комах у мішок і
звелів чоловікові кинути його в море,
але ні в якому разі не розв'язувати.
Чоловік не витримав, розв'язав мішок, а
звідти всі гади і виповзли. Тоді Бог
перетворив того чоловіка на лелеку,
щоб він зібрав усіх отих жаб, гадюк і
вужів.**

6) Робота над скоромовкою.

**Летіла лелека,
заклекотіла до лелеченят.**

3. Повідомлення теми уроку.

— *На сьогоднішньому уроці ми познайомимося з творчістю чудового українського письменника-прозаїка Григора Тютюнника.*

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

1) Робота з виставкою книг.

— *Розгляньте виставку книг. Які книжки знаходяться у нас на полиці?*

- *Хто автор цих книжок?*
- *Прочитайте назви книжок.*
- *Що об'єднує виставлені книжки?*
- *Чи є серед книжок збірники?*
- *Яка книжка вам сподобалася найбільше?*

2) Біографічна довідка.

Григор Михайлович Тютюнник - український письменник-прозаїк, перекладач

Григор Михайлович Тютюнник народився 5 грудня 1931р. в с.Шилівка на Полтавщині в селянській родині. В 6 років залишився без батька.

Після звільнення України від фашистів, Григор закінчив п'ятий клас сільської школи та вступив до ремісничого училища. Потім довелося працювати і на заводі в Харкові, і у колгоспі, і на відбудові шахт у Донбасі.

У 1962 році Григор Михайлович закінчив Харківський університет і став працювати вчителем у вечірній школі на Донбасі.

Творчість письменника

З 1963 — 1964 рр. працює в редакції газети «Літературна Україна», де публікує кілька нарисів та перші оповідання: «Дивак», «Рожевий морок», «Кленовий пагін», «Сито, сито...»....

На початку 70-х років минулого століття письменник працював у дитячому видавництві «Веселка», де видав книжку-календар для дітей «Дванадцять місяців».

Більшу половину своїх творів автор написав для дітей і про дітей.

У його перекладах на українську мову вийшло чимало творів та кіносценаріїв відомих авторів.

Григор Михайлович написав сорок оповідань і новел, п'ять повістей, кілька нарисів, кіносценарій за романом «Вир».

Творчість письменника

З 1963 — 1964 рр. працює в редакції газети «Літературна Україна», де публікує кілька нарисів та перші оповідання: «Дивак», «Рожевий морок», «Кленовий пагін», «Сито, сито...»....

На початку 70-х років минулого століття письменник працював у дитячому видавництві «Веселка», де видав книжку-календар для дітей «Дванадцять місяців».

Більшу половину своїх творів автор написав для дітей і про дітей.

У його перекладах на українську мову вийшло чимало творів та кіносценаріїв відомих авторів.

Григор Михайлович написав сорок оповідань і новел, п'ять повістей, кілька нарисів, кіносценарій за романом «Вир».

Творчість письменника

За повісті «Климко» і «Вогник далеко в степу» було присуджено у 1980 році республіканську літературну премію ім. Лесі Українки.

Помер письменник 6 березня 1980 році.

Творчість Г. М. Тютюнника у 1989 році була посмертно відзначена Державною премією ім. Т. Г. Шевченка.

3) Бесіда за змістом почутого.

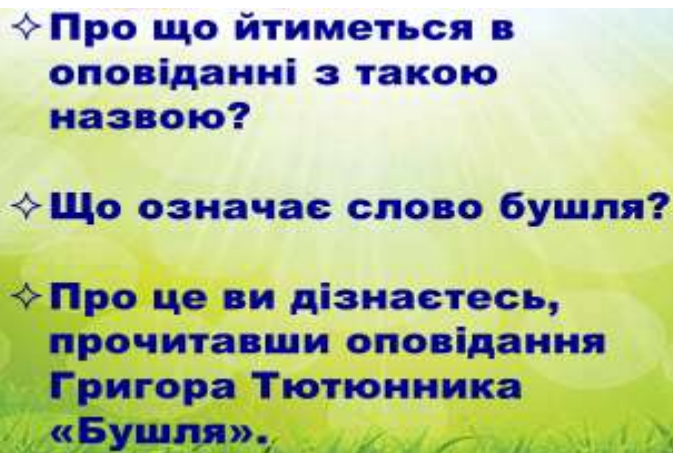
- *Хто такий Григiр Тютюнник?*
- *Де i коли народився?*
- *Де працювали батьки Григора?*
- *З якою метою він пішов до ремісничого училища?*
- *Хто вплинув на формування його літературних смаків?*
- *Які твори написав Г. Тютюнник?*
- *Якими преміями відзначена творчість письменника?*
- *Яка повість має автобіографічний характер? («Климко»)*

Українську художню прозу неможливо уявити без вагомої літературної спадщини Григора Тютюнника. Письменник у своїй творчості обрав жанр, традиційний для нашої літератури, — оповідання, повість.

4) Фізкультхвилинка.

5) Опрацювання оповідання Григора Тютюнника «Бушля».

Гра «Передбачення»

Читання оповідання «Бушля»

БУШЛЯ

Одного разу, коли Арсен, як завжди, рибалив біля своєї верби, припустив дощ. Вода в річці зробилася сірою та непривітною. Перестало виспівувати й витьохкувати птаство всяк на свій лад, лише дятел стукотів десь недалеко по корі всохлого дерева. Не клювало, бо в дощ риба залягає на дні й спить. Арсен прикрив голову та плечі лантухом, який завжди носив із собою про дощ, і дивився на воду. По ній густо витанцьовували дощові спичаки й здіймалися великі прозорі бульбахи. Дивився, дивився Арсен на той танок дощу по річці та незчувся, коли й заснув.

А тут летіла бушля – велика довгонога й довгошия птаха, що любить ховатися попід очеретом та лепешкою й вичікувати, доки мимо пливтиме рибинка: то вже вона її неодмінно вхопить своїм зубатим дзьобом.

Покружляла бушля над Арсеном, а він і не зворухнеться, бо спить, – подумала, напевне, що то пень, та й сіла йому на голову. Сіла, учепилась кігтями в лантушину й теж задрімала під дощем.

Довгенько так вони сиділи обоє: Арсен – у човні, бушля – на Арсенові.

Ось уже й сонце крізь хмари проглянуло, і дощик ущух, і птахи знову заспівали, а вони сплять – розморило на дощ обох.

Першою прокинулася бушля. Кліпнула очима, звелася на ноги і... збудила Арсена. Хотів був старий підняти голову – несила, важке щось тисне її вниз.

Тільки ворухнув рукою, щоб помацати, що воно за диво, а бушля як закричить: “Ка-а-й...” – мов людина.

Ударила крильми діда по вухах, раз і вдруге – не зніметься, бо кігті в лантушині заплуталися. Аж похолов од страху Арсен. Та й собі в крик:

– Рят-у-у-йте-ж-бо-що-воно-за-лиха-година!

Бушля кричить, і Арсен кричить. А довкіл, ні в лісі, ні на річці, ані лялечки, тільки луна котиться.

Нарешті бушля таки злетіла, хоч і подряпала кігтями дідову голову. Побачивши птаху, що метнулася від нього понад водою, Арсен отямився; поторкав руками здряпану голову й сказав:

– Я тобі пеньок чи що? – і заходився мотати вудки.

А вдома не втримався, розказав бабі про свою пригоду з бушлею. Посміялися вдвох та й годі. І, може, пригоду цю забули б, якби Арсениха не переповіла її сусідці, а сусідка – своїй сусідці... Доки все село взнало.

Тепер, як іде Арсен вудити, рибалки гукають йому з-під круч:

– Поспішайте, діду, поспішайте, бо ондечки над вашою вербою вже бушля кружляє... Жде!

- Ану ж, діду, розкажіть, як ви з бушлею кричали!..
Арсен і не сердиться. Усміхнеться хіба та й каже:
- Отак і кричали: вона по-своєму, а я по-своєму.
Відтоді й по сей день Арсена звуть у селі не інакше як Бушля.

6) Чи уважно ти читав? Перевір...

✧ Про кого цей твір? Хто такий Бушля?

✧ Де відбуваються події?

✧ Яку пригоду описує оповідач?

✧ Хто є головними персонажами оповідання?

✧ Хто така бушля?

✧ Що ви знаєте про цю пташку?

- ✧ Де ми зустрілися з головним героєм?
- ✧ Що він робив біля річки?
- ✧ Які зміни в природі сповіщали про наближення дощу?
- ✧ Чому риба не клювала?
- ✧ Як автор описує танок дощу на воді?
- ✧ Чому заснув Арсен?
- ✧ Знайдіть у тексті опис бушлі.
- ✧ Чому бушля сіла Арсенові на голову?
- ✧ Прочитайте, як автор описує мирний сон Арсена та бушлі.

5. Підсумок.

- ✧ Який твір читали? Чому у нього така назва?
- ✧ Який цей твір за жанром: оповідання, казка чи науково-популярний твір? Доведіть свою думку.
- ✧ Чого навчає нас автор своїм оповіданням?
- ✧ Яка головна думка твору?
- ✧ Чого ви навчилися на сьогоднішньому уроці?
- ✧ Коли на уроці ви раділи, а коли було хвилювання?
- ✧ **Складіть правила поведінки у природі по відношенню до птахів.**

2) Цікаво знати.

Головна їжа лелек — риба, проте не нехтують і іншими водяними істотами. Лелеки нерухомо вичікують здобич, а потім різким рухом вихоплюють її з води. Добова потреба у рибі — 300-500 г, але деякі ненажери можуть з'їсти і кілограм.

3) Пофантазуйте...

Пофантазуйте, як можна продовжити цю історію.

Описуючи незвичайні пригоди людей і птахів, автор ніби закликає: шануйте, оберігайте природу, товаришуйте з братами нашими меншими і це стане окрасою нашого життя.

4) Домашнє завдання.

Виразно читати оповідання.

Скласти і записати правила поведінки у природі по відношенню до птахів.

**Роботи надсилайте на Human або на
ел. пошту lenusya.lysenko@gmail.com**